SIAŬBIT The SOWER

Vialika-Litoŭski (Biełaruski) dvumiesiačnik
The Great-Litvanian (Whiteruthenian) bimonthly

Authorized as Second Class Mail, Post Office Department, New York, U.S.A.

Časapis Katalicka-Hramadzki

1961, Lipień-žnivień Nr. 4 (21) July-August, 1961

Padpiska na hod 70 centaŭ, cana adnaho exemplaru 15 c.

Vydaviec-Redaktar (Publisher-Editor): Rev. Francis Czerniawski
Address: 118 Market Street, Amsterdam, N. Y., U.S.A.

ŚVIATY PIOTRA HAŁAVOJ VIDOMAJ EKKLEZII

„I ja tabie kažu, što ty jošć Piotr (skała), i na hetaj skale zbuduju ekkleziju maju i bramy piekła nie pieramohuć jaje. I tabie dam klučy vaładarstva niabiesnaha i što tolki źviažaš na ziamli, budzie źviazana i u niebie, a što raźviažaš na ziamli, budzie raźviazana i u niebie" (Mat. 16, 18-19).

Śviaty Piotra najvyšejšym pastyram. „Pasi baranki maje" (Joan 21, 15); „Pasi jahniata maje" (Joan 21, 16); „Pasi aviečki maje" (Joan 21, 19).

MALITVA ŚVIATOHA AJCA ZA EKUMENIČNY SABOR

Śviaty Dusie, pasłany Ajcom u imia Jezusa, jaki niepamylna pamahaješ Eklezii dy joju kirueš, vyli na Ekumeničny Sabor paŭnatu Tvaich daroŭ.

Dobry Vučycielu j Paciašycielu, aśviatli razumy našych Biskupaŭ, jakija adkazvajučy na zaprosiny Najvyšejšaha Rymskaha Biskupa, źbiarucca na ŭračystym źjeździe.

Učyni, kab hety Sabor daŭ bahatyja płady: kab śviatło i siła Evanhelii mieła ŭsio šyrejšy i šyrejšy ŭpłyŭ na ludzkuju suspolnaść; kab novuju siłu atrymała katalickaja viera i jejnaje misyjnaje zadańnie; kab lepš była paznanaj navuka Eklezii dy pašyryłasia praktyka chryścijanskaj marali.

Sałodki Haściu duš, uzmacni našyja rozumy ŭ praŭdzie, a našyja sercy nastaŭ da pasłuchmianaści, kab pastanovy Saboru znajšli ŭ nas ščyraje pryniaćcie i biezadkładnaje vykanańnie.

Molim Ciabie taksama za aviečki, jakija nie naležać da adzinaha stada Jezusa Chrysta, kab i jany, što taksama słaviacca chryścijanskim imiam, mahli nakaniec znajści jednaść pad adnym Pastyram.

Adnavi ŭ našych časoch cudy novaj Siomuchi; i ŭčyni, kab śviataja Eklezija, sabraŭšajasia ŭ zhodnaj, intensyŭniejšaj malitvie kruhom Maryi, Matki Jezusa, i kiravanaja Piatrom, pašyrała vaładarstva Božaha Zbaviciela, jakoje jość vaładarstvam praŭdy, spraviadlivaści, lubovi dy supakoju. Amen.

PANAM I UŁADAROM EKKLEZII JOŚĆ PAN CHRYSTUS

Užo Praroki ahałašali, što Mesyjaš budzie vialikim uładarom (Ps. 2), katoraha uładarstva budzie viečnaje i abojmie usie haspadarstvy. Archanioł Gabryjel skazaŭ Maryi, što Adkupiciel budzie uładarom, katoraha uładarstva viečna budzie tryvać. „I uładaryć budzie nad domam Jakuba navieki, a uładarstvu jaho nia budzie kanca" (Łuk, 1, 33). Pierad Piłatam Chrystus nazyvaje Siabie uładarom, katoraha uładarstva nia jość z hetaha śvietu (Jan 18, 36). — Pan Chrystus upraŭlaje i kiruje Ekklezijaj u sposab niavidomy praz śviatoha Ducha. Čym hałava dla cieła, tym Pan Chrystus dla Ekklezii. Dzielataho Chrystusa nazyvajem hałavoj Ekklezii, a Ekkleziju Jahonym ciełam. „Usio pakaryŭ pad nohi Jaho i daŭ Jaho za hałavu nad usiej Ekklezijaj" (Ef. 22). Nazyvajem Chrystusa niavidomaj hałavoj Ekklezii, bo kiruje Ekklezijaj ź Nieba, a nie prabyvaje takim ciełam, jakoje mieŭ na ziamli

miž ludziami. — Dziela vialikaj miłaści Chrystusa da Ekklezii nazyvajem Jaho A b l u b o ŭ c a m Ekklezii, a Ekkleziju Jaho A b l u b o ŭ n i c a j. „Chadzi, pakažu tabie žančynu, niaviestku Jahniaci" (Adkr. 21, 9). Časta Pan Chrystus paroŭnivaŭ Siabie z Ablublencam, jak napr., ab vialikim bankietavańniu (Mat. 22). „Chrystus palubiŭ Ekkleziju i vydaŭ Siabie za jaje (Ef. 5, 25).

K a t a l i c k a j a E k k l e z i j a składajecca z Ekklezii n a v u č a j u č a j i Ekklezii s ł u c h a j u č a j. — E k k l e z i j u n a v u č a j u č u j u składajuć: Papa, vikary Chrystusa, jak vidomaja hałava, Episkopy i śviatary; Ekkleziju słuchajučuju stanoviać usie vierniki. — Słova P a p a pachodzić ad łacinskaha „papa" ajciec. Słova Episkop z greckaha „episkopos" aznačaje toje, što nadhladčyk; pa łacinsku Episkop nazyvajecca „pontifex", h. zn. pryhataŭlajučy masty, ściežki, bo maje viaści ludziej na darohu zbaŭleńnia. Śviatary, pa grecku „presbiter" značyć staršy, pa łacinsku „sacerdos", katory udzielaje śviataści. Pa polsku „ksiądz" — toje samaje, što książe (kniaź). Pop — pastyr oviec pravosłaŭnych. Śviatary nia majuć sami ź siabie navučycielskaj ułady, a tolki ad Episkopa, albo praz Episkopa vysłanyja. — Takoje Ekklezijalnaje pasłanstva, jakoje episkop nadaje nazyvajecca „jurysdykcyjaj". Niekataryja błudna dumajuć, bo kažuć, što śviatary naležać da Ekklezii słuchajučaj, a nie navučajučaj. Śviatary naležać da navučajučaj ekklezii nie praz paśviačańnie, ale praz atrymańnie ad episkopa pasłaństva. Adrožnivajem u Ekklezii dva stany: stan duchoŭny i śviecki.

Ab vidomaj hałavie Ekklezii

Hałava Ekklezii jość najvažniejšaj padporaj; službyć jana dla utrymańnia adzinaści; jość skałoj, na katoraj uznosicca Ekklezija. „Ja kažu tabie, što ty jość Piotr (skała), i na hetaj skale zbuduju ekkleziju maju i bramy piakielnyja nie pieramohuć jaje" (Mat. 16, 18). „Praz ustanaŭleńnie hałavy praduchilaje a k a z i j u p r a d r a z d v o j a ń n i a m i" (śv. Her.). „Jak marapłaŭ biaz kiraŭnika papłyŭ-by na zahubu, tak razpałasiab Ekklezija, kali-b nia było kirujučaj hałavy, budučaj asiarodździam adzinaści" (śv. Chryz.). Tamu vorahi Ekklezii zvaročavajuć svaju n i a n a v i ś ć l p r a ś l e d y v a ń n i a pierad usim na kiraŭnika Ekklezii, słušna miarkujučy, što nava ekklezii razvalicca biaz kiraŭnika (śv, Cypr.). Nia treba dzivicca, što z P a p a ŭ było sorak mučanikaŭ.

1) C h r y s t u s u s t a n a v i ŭ P i o t r u h a ł a v o j A p o s t o ł a ŭ i v i e r n i k a ŭ. Skazaŭ jamu: „Pasi baranki, jahniaty, avieč-

ki Maje" (Jan 21, 15-17), jamu daŭ „klučy uładarstva niabiosnaha" i adznačaŭ jaho časta.

Chrystus ustanaviŭ Piotru kniaziam usim Apostołom i hałavoj vidomaj usiej vajujučaj Ekklezijaj (Sob. Vat. 4, 1). Jašče pierad Zumieršychustańniu Svaim pryrek Zbaviciel Piotru najvyššuju uładu u Ekklezii. U darozie u Cezareju pachvaliŭ jahonaje śmiełaje vyznańnie viery i skazaŭ jamu: „Ty jość Piotr (skała), a na hetaj skale zbuduju Maju Ekkleziju i bramy piakielnyja nie pieramohuć jaje" (Mat. 16, 18). „I tabie daju klučy niabiosnaha Uładarstva (najvyššuju uładu u Ekklezii) i što tolki źviažaš na ziamli, budzie źviazana i u niebie, a što raźviažaš na ziamli, budzie raźviazana i u niebie" (Mat. 16, 18). (Tvoj nakaz budzie Maim nakazam, tvajo dazvoleńnie budzie Maim dazvoleńniem). Paśla Zumieršychpaŭstańnia, ukazaŭšysia Apostołom vodle voziera G e n e z a r e t, patrojna zapytaŭsia Piotru, ci miłuje Jaho, a paśla kazaŭ jamu paśvić, značyć kiravać barankami, aviečkami, abo viernikami. „Symon Janaŭ, ci ty miłuješ Mianie bolej ich? Piotr kaža Jamu: tak, Panie! Ty viedaješ, što ja Ciabie miłuju. Skazaŭ jamu: Pasi aviečki, baranki Maje" (Jan 31, 15). Chacia Apostoły adnosna viernikaŭ taksama byli „pastyrami", adnak adnosna da načalnictvaha „pastyra", Piotra, byli „aviečkami" (Bosuet). Što hetyja słovy da Piotry majuć vialikaje značeńnie, a nia jość niejkaj drabnicaj, pakazavajecca z taho, što Chrystus (jak kaža śv. Łukaš, 32) maliŭsia za jaho. „I skazaŭ Pan Jezus: Symon, Symon, voś šatan pažadaŭ vas, kab prasiejać, jak pšanicu; ale ja prasiŭ za ciabie, kab nie zmaleła viera tvaja, a ty kaliś naviarnuŭšysia ućvierdžaj bratoŭ tvaich" (Łuk. 22, 31-32). Jak viadoma Chrystus maliŭsia prad kažnym važniejšym dziejańniem, jak napr. prad vybrańniem Apostołaŭ, prad uskresieńniem Łazara, prad mukaj na hary Aliŭnaj. Tak i u hetym vypadku pry nadańniu pieršynstva Piotru (Jan 21, 15-17).

Nie biez padstavy atrymaŭ prad inšymi Apostołami asobnaje imia, nie biez padstavy Evangielcy, vyličajučy imiona Apostołaŭ, staviać na pieršym miejscu Piotru.

Kali Boh niekamu imia nadavaŭ, mieła zaŭsiody vialikaje značeńnie, mianoŭna, što toj, katory toje imia atrymaŭ budzie tym, što aznačaje toje imia. J e z u s (hebr. Jehošna — Jehova — ješa = Boh — Zbaviciel. Piotr, chaldejskaje Kefac, greckaje Petros, značyć skała, apoka (Mar. 3, 16; Łuk. 6, 14), što aznačała papieredžańnie, što na Piotru, jak na skale budzie zbudavanaja Ekklezija. — Śv. Piotra zaŭ-

siody vystupaŭ, jak haława Apostałaŭ, a Apostoły iz svajej starany u z n a v a l i jaho pieršynstvo.

U dzień Zysłania śv. Ducha Piotr pieršy navučaŭ. Jon pieršych pryniaŭ judejcaŭ u Ekkleziju, a u Cezarei pieršych pahanaŭ; ździeiŭ pieršy cud, jon pieršy pakłapaciŭsia vybrać novaha Apostoła na miejsca Judaša, baraniŭ Apostołaŭ prad sudom, jahony pahlad prajšoŭ na Apostolskim zboru u 51 h. pa Chrystusie. — Apostoły uznavali jaho pieršynstvo. Tamu Evangielcy, padajučy imiony Apostołaŭ, jaho padajuć na pieršym miejscu (Mat. 10, 2; Mar. 1, 36; Ap. Dz. 2, 14). Pieršym učynkam śv. Paŭła, pa navierniańniu, było staŭleńnie prad śv. Piotram u Jerozolimie (Gal. 1, 18; 2, 2).

2) Dzielataho, što śv. Piotra umier jak Episkop romski, tamu pieršaja hodnaść i uładа jaho i suverenitet nad Ekklezijej pierajšli na romskich Episkopaŭ. Prymat i usia uładа śv. Piotra pierachodzie vodle rasporadžeńnia C h r y s t u s a na každarazovaha romskaha Episkopa (Zyb. Vat. 4, 2). Śv. Piotra pierš-najpierš mieŭ svaju siadzibu u Antyjochii; u h. 42 vyviedziany z viaźnicy jerozolimskaj praz Anioła, paśla kala 25 hadoŭ (ad 42—67) byŭ Episkopam Romu i tam byŭ zamučany, na heta jość šmat śviadčeńniaŭ. Sam Piotra piša (kala 65 h.) u svaim liście: „Vitaje vas vybranyja z vami (Ekklezija) u Babilonie i Marak, moj syn (vučeń)" (1, 5, 13). Treba padkreślić, što tady chryścijanie Romu nazyvali Babilonam. Heta było dziele vialikaści, razpusty i kab nie narazić da prašledavańnia chryścijanaŭ.

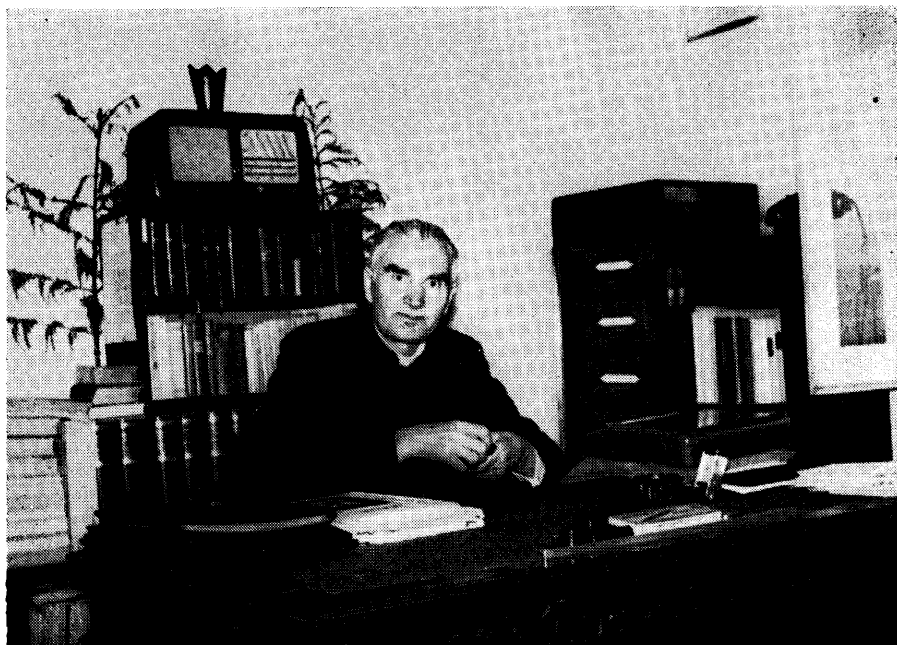
BIEŁARUSKAJA PRACA U ROMIE

Ad źniščeńnia „Vunii" praz Maskoŭčynu ab nas u Romie havaryli tolki našyja susiedzi. Našu krainu ličyli za misyjnuju. U cerkvach było dazvolena navučać pa maskoŭsku, a u kaściołach tolki pa polsku. Katalikoŭ u našaj krainie ličyli za palakoŭ, choć jany ničoha nie razumieli pa polsku. Dastupicca nam u Vatykan było ciažka, a vyjaśnić našu spravu było jašče ciažej, bo našy praciŭniki mieli vielmi vialiki upłyŭ praz svaich daradčykaŭ. Kab źmianić u Vatykanie na nas pahlad było vielmi ciaźka. Jak pieršyja pracaŭniki, mnie viedamyja, byli Dr. Jazep Rešeć śv. p. i Dr. Bobič Ildefons. Paśla ich śv. p. Šyško Antoni i śv p Hlakoŭski Stanisłaŭ Da ich pryjechali śviatary: Čarniaŭski Francis, Levoš Anton, Kułak Kazimir, Rojko Antoni, Niemancevič Anton, Onoško V. Paślej pryjechali: Dr. Tatarynovič Piotr, Horoško Leŭ, J. E. Dr. Sipovič Česłaŭ, Sadoŭski Janka, Nadson Alexander.

Byli zjezdy, tydzień studyjaŭ, aŭdyjencyi u Papaŭ — usio heta rabiła svajo i pakazyvała, što isnuje Biełaruski narod. Usio heta pa-

krysie pryčyniałasia da prałamańnia lodu, ale treba pryznać, što najbolšuju rolu adyhraŭ siolatnišy 40-ha hadovy Jubilat śviatarstva.

ŚVIATAR DOKTAR PIOTR TATARYNOVIČ

Uradziŭsia 2. VI. (st. st.) 1896 h. u v. Hajnin, Zachodniaja Słuččyna. Jahonyja Baćki, Stanisłaŭ i Karalina z Paškievičaŭ, zamožnyja haspadary dy ščyryja biełarusy-kataliki, byli pavažanyja u svajoj prašledavanaj caratam, Miadźviedzickaj čysta-katalickaj pravincyi, jak pijaniery zmahańnia za vieru. Paśla śvieckich studyjaŭ u Słucku i duchoŭnaj seminaryi u Pietierburgu, Miensku, byŭ vyśviačany (jak emigrant u Włocławku) na śviatara 12. VI. 1921 h. Paśla dušpastyravaŭ u Pinsku, Navahrudku, Baranavičach, Bieščynie, Stolinie. U 1941 i 1943 hadoch prabuje svajho apostolstva u Miensku. Zmušany na prośbu viernikaŭ, uciekami ratavać žyćcio. Praz Niamieččynu u 1945 hodzie traplaje u Romu. Vioŭ duchoŭnuju i materjalnuju apieku nad pierachodnaj tamtejšaj biełaruskaj emigracyjaj. U tym samym časie pahłyblaŭ svaje teologičnyja studyi i zdabyŭ u 1949 hodzie daktarat na instytucie uschodnich navukaŭ.

Najbolšaj jaho zasłuhaj, što dabiŭsia załažyć biełaruskuju sekcyju pry Vatykanskaj Radyjo pieradačy. Hołas jahony u biełaruskaj movie razchodzicca pa usim śviecie. Za takuju pracu śviatary druhich narodnaściaŭ padastavali tytuły „Monseigneur", „Prałat". Naša duchoŭnaja ułada patrapiła acanić tvaju pracu i vystaracca Tabie tytułu Prałata Jaho Śviatablivaści.

Jak pabudavana Roma, Dr. Piotr Tatarynovič pieršy pačaŭ vydavać u biełaruskaj movie „Znič", katory z Piatrovaj Stalicy razchodzicca pa cełym śviecie. Dla Biełarusaŭ heta vialikaja zroblenaja rabota, ab katoraj historyja nikoli nie zabudziecca.

Redakcyja „Siaŭbita" žadaje Pavažanamu Jubilatu, ščyramu baraćbitu, zdaroŭja, dalšaj płodnaj pracy. Nie spadziavajsia pylnych, pyšnych nadharodaŭ na ziamli, a dastanieš vartaŭniejšuju u Boha.

UDZIEŁ BIEŁARUSKA-KATALICKAHA DUCHAVIENSTVA U BIEŁARUSKA-ADRADŽENSKAJ PRACY

Užo davoli daŭno, adzin z čytačoŭ „Siaŭbita", prasiŭ uspomnić ab udziele biełaruska-katalickaha duchavienstva u adradženskaj pracy. Nia chutka adkazavaju, bo zmušany byŭ źviarnucca da biełaruska-katalickaha archivu pa dakładniejšyja infarmacyi. Voś ciapier u ahulnych zarysach padaju.

Pačatkam pieršaj arhanizacyjnaj pracy byŭ Pietierburg. Paśla 1905 hodu paŭstaje pieršaja arhanizacyja pad nazovam „Adradženska-biełaruski seminaryjna-akademicki ruch". Viedamyja mnie da jaho naležali: śviatoj pamiaci Abrantovič Fabijan, vyśviačany 1908 h., ś. p. Cikota Andrej, vyśviačany 1914 h., x. p. Stankievič Adam, vyśviačany u 1914 h., ś. p. Piatroŭski Michaś, vyśviačany 1914 h., Dr. Tatarynovič Piotr, vyśviačany u 1921 hodzie.

Viarnuŭšysia u svaje dyecezii razpaŭsiudžyvali biełaruska-adradženskuju ideju pamiž svaimi viernikami usiakimi sposabami. Ś. p. Stankievič Adam biarecca za vydavieckuju pracu. Kuplaje drukarniu, vydaječ brašury, tydniovik „Krynicu" i vučyć religii u Biełaruskaj himnazii. Supracoŭničajuć ź im, pišučy artykuły, vieršy: ś. p. Astramovič Alexander pa mianiuškaj „Ziaziula", x. p. Siemiaškievič Janka pad mianiuškaj „Bylina", a. Hermanovič Jazep pad mianiuškaj „Vincuk Advažny".

Ś. p. Cikota Andrej biełaruski klaštar Maryjanaŭ u Drui zakładaje, arhanizuje himnaziju, choć z movaj polskaj, ale končaś u śviedamaści biełaruskaj. Polski urad za časoŭ vojevody Bocianskaha praz

palicyju vyvozić z Drui zakonnikaŭ na Bielany pad Warszawaj. Nie moh polski urad ścierpieć ich biełaruskaj pracy u śviatyni, himnazii i parachvii.

Ś. p. Piatroŭski Michaś zakładaje u Barunach biełaruska-vučycielskuju seminaryju, kooperatyvu, uvodzić u śviatyniu biełaruskuju movu. Polski urad začyniŭ seminaryju, razviazaŭ kooperatyvu, zmusiŭ śviatara na vyjezd z Barunaŭ. — Ś. p. Hadleŭski Vinceś za biełaruskuju pracu byŭ asudžany i siadzieŭ 2 hady u Warszawskiej turmie.

Ad 1901 da 1942 hodu pracavała kala 140 katalickich śviataroŭ. Abstaviny byli ciažkija tak pad akupacyjaj polskaj, jak i savieckaj. Adnamu tak doŭha dakučała palicyja, až nervy nia vydzieržali i adabraŭ sabie žyćcio.

Na aŭtaru svajej idejnaj pracy złažyli žyćcio nastupnyja śviatary: ś. p. Abrantovič Fabijan, ś. p. Cikota Andrej, ś. p. Stankievič Adam, ś. p. Niemancevič Anton, ś. p. Hadleŭski Vinceś, ś. p. Hlakoŭski Stanisłaŭ.

TYDZIEŃ STUDYJAŬ „RUNI" U CHICAGO

Studyi razpačalisia Bohasłužbami. Rt. Rev. Dr. P. Tatarynovič adpraŭlaŭ u łacinskim abradzie, a J. Exc. Episkop Č. Sipovič u sasłužańni Ajcoŭ Terasevičaŭ u Bizantyjska-słavianskim abradzie.

1-ha lipienia a hadzinie 1-aj pa paŭdni razpačałasia pasiedžańnie. Razpačaŭ a. Uł. Tarasevič, vitajučy usich prysutnych i prosiačy pramovy J. Exc. Episkopa Č. Sipoviča. Pa karotkaj pramovie J. Excelencyi, byŭ zaprošany Praf. A. Adamovič dać dakład. Adčyt byŭ na temu atamoŭna-vadarodnaja bomba, a kamunistyčnaje zdabyvańnie śvietu. Adčyt byŭ cikavy, za jaki była vyskazana usimi prysutnymi padziaka.

Paśla abiedu byŭ druhi dakład praz Praf. A. Adamoviča ab našych unutranych palityčnych padziejach. Dakład byŭ informacyjny. Z jaho možna było zrabić vyciah, što nia usie biełarusy adyšli ad mała raźvitych narodaŭ u svaich palityčnych dziejańniach. Tut ja ad siabie dadam ab religijnych padziejach. Ambicyja adzinak davodzić da taho, što niezadaŭha budzie bolej Archiepiskapaŭ, čym parachvijaŭ, a tolki prezydentaŭ, kolki addzielnych arhanizacyjaŭ. Paśla dakładu adbyłasia vostraja dyskusija, u katoraj šmat chto zabiraŭ hołas. Ci nia treba było-b pahladać na zachodnija narody i staracca źjednacca pad adnym kiraŭnikom?

2-ha lipienia było na pieršym miejscu paśviačeńnie pieršaj biełaruskaj śviatyni u Zł. Haspadarstvach Ameryki. Paśviaciŭ J. Exc. Episkop Č. Sipovič u asyście šmatlikaha duchavienstva Bizantyjska-Słavianskaha abradu.

Na Bohasłužbu prybyŭ Jaho Eminencyja Kardynał Albert G. Meyer, Romano-Katalicki archiepiskop u Chicago. Siadzieŭ na tronie u asyście prałataŭ: susiedniaj parachvii proboršča i Dra P. Tatarynoviča. Naprociŭ siadzieŭ Abat klaštaru S. Prokopius, Lisle u asyście svaich zakonnikaŭ.

Paśla Bohasłužby byli pramovy: J. Emonencji Kardynała Alberta G. Meyera i Jaho Excelencyi Č. Sipoviča u angielskaj i biełaruskaj movach.

A 3-aj h. byŭ supolny abied, na katorym byŭ Jaho Emin. Kardynał Albert G. Meyer, J. Exc. Č. Sipovič, prałaty, śviatary dy kala 500 asobaŭ.

Abied razpačaŭsia ad madlitvy i končyŭsia malitvaj.

Pad kaniec abiedu prysutnymi byli adśpievanyja dvie narodnyja pieśni, solo vystupaŭ naš Sp. P. Koniuch, u duecie vystupali spadarynia Nadzieja Grade i sp. Staphan Vicik.

Ad hadziny 5 da 9-aj adbylisia u toj-ža sali skoki pad nadhladam a. Uł.

3-ha lipienia byli dźvie Bohasłužby u łacinskim i Bizantino-Słav. abradach. Paśla Bohasłužbaŭ byŭ dakład J. Exc. Č. Sipoviča ab biełaruska-katalickich pracach u Romie. Z dakładu było vidać, što našy pracaŭniki nie śpiać, a dobra pracujuć dla dabra biełaruska-katalickaj spravy i zajmajuć vysokija stanovišča. Chaj im Boh pamahaje i daje zdraŭje u tak adkaznaj pracy.

Druhi dakład mieŭ Rt. Rev. Dr. P. Tatarynovič ab čystaści biełaruskaj movy. Paśla byli dyskusii, u jakich byli vyskazanyja ciažkaści pry ačyščańniu. Niama dobrych słoŭnikaŭ, paradačnych hramatykaŭ. Pry hetym niama ani vodnaj movy, katoraja nia mieła-b čužych słoŭ. Vyčyścić tak, kab była dla vohułu nie zrazumiełaj, dyk nichto nie zachoča čytać ni knižak, ni časapisaŭ.

4-ha lipienia byŭ vyjezd u miesnaść S. Prokopius Abbey, Lisl, dzie u pryhožaj miesnaści praviali dzień u viasołych pahavorkach dy uchvalili adpaviednyja pastanovy u pracy na budučyniu.

Kažny maje svoj pahlad. Dyk i redaktar „Siaŭbita" hetym publična choča vyskazać svaje zaŭvahi. Mianoŭna: 1) Biełaruskaja Carkva. Kažnamu katoliku „carkva" prypaminaje maskoŭskaje prava-

słaŭje i adstrašaje tych, katoryja pryvykli nazyvać kaścioł. Pa mojamu słova śviatynia nie zražała-b ani pravosłaŭnych, ani katalikoŭ. 2) Pasiarod pravasłaŭnych u Clevelandzie adbyłosia vialikaje zmahańnie u spravie kryža. Histaryčna daviedziena, što kryž z pierakreskaj, uviedzieny u našaj krainie Ivanam Groznym. Idejniašnija pieramahli i vykinuli Groznaha pierakresku. Staviačy pierakresku, pastavili siabie u apazycyi idejnych i našyja pravasłaŭnyja zjednanyja. Pa mojamu pierakreska Ivana Groznaha pavinna być daloka ad biełaruskich śviatyniaŭ. 3) Viedama usim, što u Ekklezijach šmat abradaŭ. U našaj Krainie byli dva: Bizantyna-Słavianski i łacinski. U dobrych pastyraŭ isnavała dobraja zhoda, ale u pastyraŭ, u katorych pieravažavała aviečaja voŭna, nia hledziačy na adnu vieru, vialisia vojny za aviec. Heta robicca i tut miž katalickimi pastyrami. Kali biełaruskaja śviatynia nia budzie dvuabradavaja, nia budzie mieć nijakaha prava da łacinnikaŭ. Voś čamu pavinna stać na dvu abradavuju. Abodvych abradaŭ viernikaŭ traktavać adzinakava. Nia być dla adnych matkaj, a dla druhich macochaj. Patrebavańnie sabranie sto asobaŭ, heta mačošnaje traktavańnie łacinnikaŭ, jakoje nie daviedzie da zhodnaj pracy.

X. F. Č.

KATECHEZY
(Pav. X. J. Pichlera) — praciah

Ludzie mohuć zdabyvać krychu śviatła. Majem śviatło hazovaje, elektryčnaje. Ale jakoje jano małoje, kali my pryraŭniajem da soniejka. Soniejka śviecić adrazu milijonam ludziej, a śviecić tak chorаša i jasna. O, jak mudra Pan Boh usio u ł a d z i ŭ!

Što jašče nam patrebnaje da žyćcia? Pavietra. Treba šmat pavietra, bo šmat milijonaŭ ludziej, žyviolinaŭ addychajuć pavietram. I ab hetym padumaŭ Pan Boh. Kala sotki milaŭ u haru znajchodzicca kruhom ziamli pavietra. Papsujecca u vadnym miejscu, viatry prynosiać z dalokich staronak śviežaje pavietra. Čamu? Pan Boh papieradziŭ u Svajoj mudraści. U jaki sposab. Drevy, usiakija raściny na paloch udychajuć u siabie papsutaje pavietra, a vydychajuć iź siabie dobraje. U hetaki sposab pavietra uściaž adnaŭlajecca i adśviežajecca. — Pry pavietru treba nam da žyćcia vady. Dziela taho Pan Boh stvaryŭ jaje vielmi šmat. Blizu try razy bolej moraŭ, jak suchoj ziamli. Praŭda, mora ad niekatarych staronkaŭ daloka! Iznoŭ Pan Boh paradziŭ, kab usiody było vady. — Marskaja vada paruje, uznosicca uharu, paŭstajuć chmary, vieciar honić usiudy i usiudy idzie doždž. Kab daždžavaja vada nie papłyła adrazu u mora, Pan

Boh i tut zaradziŭ. Jana usysajecca u ziamlu, źbirajecca tam, a paśla vypłyvaje navierch žyrołami. Robiacca krynicy, viaziory, rečki, kapajuć ludzi studni. Zbrudžanaja vada płyvie u akijany, kab tam ačyśćicca i znoŭ, jak čystaja para padymajecca uharu i daždžom padaje na ziamlu.

Da žyćcia patreba pažyvy. Pan Boh stvaryŭ šmat usiakaha pažyvu. Chapaje jaho i ludziom i žyviolinam. Šmat pažyvy marnujecca, a jość takija staronki, što hoład cierpiać. Heta ludzi drenna haspadarać. U adnych haspadarstvash marnujuć, niščać, kab tolki było daražejšaje, dy hałodnym nie adstupić. Kolki-ž raślinaŭ i pładovych drevaŭ stvaryŭ Pan Boh! Jany stvorany dziela našaj karyści. Jakija znajecie pładavyja drevy?

Jak pryhoža stvaryŭ usio Pan Boh, što raście na poli! Kažnaja traŭka, raślinka, cudoŭna zbudavana. Vučonyja ludzi całaha śvietu, adnoj maleńkaj travinki nie patrapiać zrabić.

Što dzieicca z pažyvam, napitkam, jakija my prymajem pry jadzie? (Pieramieniajucca u pažyvu małym istotam, iź jakich składajecca našaje cieła). Dziakujučy hetamu, ludzkoje cieła moža pracavać i žyć doŭhija hady, a nia chutka zužyvajecca, bo kroŭ raznosić hety pažyŭ pa usim ciele, napraŭlaje nadpsutyja častki, vykidaje pamieršyja.

Našaje cieła taksama cudoŭna zbudavanaje. I inšych tysiačy cudoŭnych rečaŭ P. Boh stvaryŭ. Dziviacca ludzi, ale paniać nia mohuć. O, jaki mudry Pan Boh!

II. Mudraść Boha pry utrymlivańniu śvietu. — Kali Pan Boh uvieś śviet tak pryhoža uładziŭ? (Tady, kali stvaryŭ). Ad stvareńnia śvietu upłyło milijony hadoŭ. A śviet uściaž isnuje; soniejka uściaž śviecić i hrejeć; zaŭsiody davoli pavietra i vady; davoli pažyvu milijonam ludziej i žyviolinie; cieła našaje zaŭsiody jašče tak choraša uładžana. Ci moh-by śviet sam utrymacca? O, nie! Što-ž stałasia-b ź dzicianiom katoraje pakinuli-b biez apieki? (pamierła-b z hoładu). Ci ludzi patrapili-b zachavać śviet ad źniščeńnia? (nie). Ludzi za słabyja, sam P. Boh tolki moža zachavać śviet ad źniščeńnia. Tolki sam P. Boh moža utrymać śviet i usie isnujučyja stvareńni. Kali-b P. Boh pierastaŭ utrymlivać śviet adnu chvilinu, u toj chvilinie pierastaŭ-by isnavać. Stałasia-b tak, jak prad stvareńniem. — Pan Boh utrymlivaje nieba i ziamlu i usie stvareńni, katoryja isnujuć na śviecie. Drevy, raśliny, žyvioliny. Daŭ P. Boh pravy naturalnyja, pry jakich usio razmnažajecca i usiaho davoli na śviecie. O, jaki mudry Pan Boh!

III. Mudraść Boha pry kiravańniu śvietu.

Pan Boh stvaryŭ śviet i utrymlivaje jaho, ale na hetym nie kaniec. Pan Boh dzieić jašče bolej! Pan Boh kiruje śvietam i utrymlivaje jaho! Kiraŭnik Haspadarstva starajecca, kab byŭ paradak uva usiej dziaržavie, dziela taho kožny kiraŭnik kiruje haspadarstvam. Taksama P. Boh kiruje cełym śvietam. Biez Jaho śviatoj voli ničoha nia dzieicca na śviecie. Usim vałodaje, usim kiruje usiomahutnaja Božaja ruka.

U hetaki sposab P. Boh apiakujecca śvietam, što jaho utrymlivaje i im kiruje.

Na śviecie šmat nieščaściaŭ: jościeka rožnyja chvaroby i ciarpieńni! Ci jany pachodziać ad P. Boha? Što da niaščaściaŭ, katoryja na śviecie dziejacca, tak treba razumieć: Kali Boh stvaryŭ ziamlu, ničoha złoha na ziamli nia było. Jak tolki pieršyja ludzi sahrašyli, zysłaŭ P. Boh rožnyja niaščaści na śviet. Heta była zasłužanaja kara za hrech. Ale P. Boh tak mudry, što i niaščaści umieje abiarnuć na dabro. Voś niejki čałaviek ciažka zachvareŭ. Heta jość niaščaście. Ale moža toj čałaviek šmat hrašyŭ. P. Boh zysłaŭ na jaho chvarobu, kab paznaŭ, što jon ciažka abražaŭ P. Boha i kab zastanaviŭsia nad saboj i papraviŭsia. I rečaisna. Šmat ludziej papraŭlajecca u ciažkich chvarobach. Dla ich chvaroby i ciarpieńni abiarnulisia na dabro. Šmat takich, što žyli pabožna i śviatymi zastali. Byvaje, što i dobryja ludzi musiać ciarpieć. Na tych ssyłaje P. Boh chvaroby i ciarpieńni, kab vyprabavać ich vierność. Majuć jany pakazać, što P. Boha słuchajuć i ciarpieńni achvotna prymajuć. Za toje miłuje ich P. Boh jašče bolej i bolšuju nadharodu im daść u niebie. Tak ady umieje P. Boh niaščaści i ciarpieńnia abiarnuć na dabro.

Na śviecie dzieicca šmat hrachoŭ. Ci jany ad Boha pachodziać? Nie. P. Boh hrechu nia choča, brydzicca hrachami. Ci-ž nia moža P. Boh pieraškodzić hrachom; nie pazvolić niačyściku nahavaryvać Adama i Evu da niepasłuchmianaści; paŭstrymać Adama i Evu, kab jany nie jeli płodu iz zakazanaha dreva? P. Boh moh heta zrabić, bo jość usiomahutny, adnak-ža hetaha nie zrabiŭ, nie pieraškodziŭ im hrašyć. Čamu? Pierš-najpierš dziela taho, bo P. Boh nie chacieŭ čałavieku adbirać volnaj voli. P. Boh nia choča čałavieka prymusić, kab Jamu słužyŭ; iz prymušanaj słužby niama uciechi; Boh choča, kab my Jamu dobraachvotna słužyli. A druhoje, P. Boh umieje vyniki hrechu na dobraje abiarnuć. Iz akazii hrechu Adama i Evy, vyniknuła šmat dobraha. P. Boh zysłaŭ ludziam Zbaviciela, najmilejšaha

Svajho Syna; z hetaha paznali ludzi dabratu i miłaserdzia P. Boha. Pabožnyja ludzi jašče bolej palubili P. Boha. Bačycie ady, jak i złoje umieje P. Boh abiarnuć na dobraje.

Jakaja daskanałaść akazavajecca u tym, što P. Boh umieje navat zło abiarnuć na dobraje? (Jahonaja Mudraść). Čamu P. Boha nazyvajem najmudrejšy? P. Boh jość najmudrejšy, bo umieje najlepiej usim kiravać.

IV. Spuskajciesia na Volu Pana Boha.

Ničoha na śviecie nia dzieicca biaz Voli Božaj. Usim P. Boh kiruje, abo dapuščaje. Nie narakajcie nikoli na toje, što dzieicca. Padaje doždž, padumajcie, što jon patrebny, bo tak zrabiŭ P. Boh, a što Jon zrabiŭ — usio dobra, bo Jon najmudrejšy. Zachvareješ, padumaj tady: P. Boh zysłaŭ na mianie chvarobu; Jon najmudrejšy, viedaje najlepiej, što dla dobraje, achvotna prymu hetuju chvarobu; zrabiŭ vam niechta kryŭdu, padumajcie adrazu: P. Boh heta dapuściŭ, dobra mnie, inakš P. Boh nie dapuściŭ-by! Daviarajcie svaim rodzičam, pazvalajcie im rabić iz saboj, što ličać za dobraje, bo viedajecie, što jany vam usiaho dobraha žadajuć. Z takoj dziciačaj daviernaściaj addavajciesia Panu Bohu, a Pan Boh zachavaje vas ad usiakaha niaščaścia, a kali vas i što złoje spatkaje, abiernia na dobraje. U Piśmie śviatym napisana: „Tym, katoryja miłujuć Jaho (P. Boha), usio dapamaža da dobraha" (Rom. 8, 28).

Ci viedajecie, jak nazyvajecca **apieka,** praz katoruju P. Boh utrymlivaje śviet, ludziej i usim kiruje? — **Heta apieka, praz katoruju Pan Boh usio utrymlivaje i usim kiruje nazyvajecca Apačnaściaj Božaj.**

Paŭtarajcie časta nastupnuju malitvu:

Davieraju Tabie, Boža, bo Ty vierny
Usiomahutny i miłaserny,
Dasi mnie hrachoŭ adpuščeńnie,
Łasku i viečnaje zbaŭleńnie.

ŚVIATYJA CYRYL I METODY

(Pav. a. Andr. Trucha, Č.Ś.V.V.)

Najbolšy skarb na ziamli, jaki ludzi mohuć mieć, heta Chrystusova viera. Kažny čałaviek patrebuje viery da zbaŭleńnia dušy. Katalickaja Ekklezija, pad kiraŭnictvam Chrystusovaha nastupnika u Romie, užo druhuju tysiaču hadoŭ kłapatliva turbujecca, kab pašyrać hetuju śviatuju vieru pa usim śviecie.

Da najsłaŭniejšych pravadyroŭ Chrystusovaj viery naležać, pamiž inšymi, śviatyja Cyryl i Metody, dva rodnyja braty, katoryja ź vialikaj lubaściaj dy z usich svaich siłaŭ pracavali nad pašyreńniem chryścijanstva pamiž słavianami. Roznyja słavianskija narody, katoryja siahodnia ciešacca skarbam Chrystusovaj viery, a taksama ciapierašniaj kulturaj, uvažajuć Cyryla i Metodaha za svaich Apostołaŭ.

Vychodzili jany z greckaj siamji, u katoraj było siamiora dziaciej. Naradzilisia u Tessalonikach, stalicy Makiedonii, dzie ichny baćka Lavon byŭ pamocnikam najvyššejšaha vajskovaha uradaŭca bizantyjskaj imperyi. Śv. Metody pryjšoŭ na śviet 815 hodzie, śv. Cyryl, najmałodšy z usich dziaciej, padobna, u 827 hodzie. Lavon byŭ bahatym čałaviekam.

Za najdaražejšy skarb u siamji Lavon uvažaŭ chryścijanska-katalickuju vieru. Pabožnyja rodzičy, pabožna vychoŭvali svaich dziaciej. Da chryścijanskaha vychavańnia dadavali i dobruju aśvietu. Cyryl, katory prad ustupieńniem u klaštar nazyvaŭsia Konstantym, razkazavaŭ, što kali mieŭ siem hadoŭ i mieŭsia pačać navuku, dyk pabačyŭ dziŭny son. Jamu zdałosia, što ichny kiraŭnik sabraŭ usich dziaŭčat z Tessalonik i skazaŭ jamu: „Vybiraj sabie ź ich adnu za siabroŭku i pamocnicu”. Konstanty, razhlanuŭšysia i pierahledziŭšy usich, uvidzieŭ adnu najcharašejšuju z tvaru i upryhažanu zołatam, perłami i usiakimi azdobami; na imia joj było Sofija, što aznačaje mudraść. Tuju Sofiju vybraŭ Konstantyn. Kali razkazaŭ svoj son rodzičam, jany zaachvocili jaho, kab vybraŭ sabie za siabroŭku „mudraść, bo tady praz jaje pazbudziecca šmat hora” (Pr. 8-9; 10-9). Toj dziciačy son Konstanta ab zaručynach jaho z Sofijaj pakazavaje na šlub čystaści i miłaść mudraści; heta byŭ adblesk dušy, jakaja mieła być Božaj słuhoj. Metody, staršy ad Konstanta, užo piarviej razpačaŭ navuku. — U škole, zaŭdziačavajučy svajej nadzvyčajnaj pamiaci, Konstanty vučyŭsia najlepiej z usich svaich bratoŭ. Paśla škoły davučaŭsia sam. — Konstanty zachoplivaŭsia tvorami i cnotami śv. Gregora z Nazjanzu, vialikaha Chrystovaha teologa i paeta. Śv. Gregory taksama samymi vidžańniami zaachvočany da miłaści cnotaŭ i mudraści. Jaho sabie vybraŭ Konstanty za prykład da naśladavańnia i svajho niabiesnaha apiakuna. U časie svajho zachopleńnia, Konstanty napisaŭ na ścianie svajho pakoju pachvału śv. Gregoru: „O Gregoru, ciełam čałaviek, a dušoj Anioł! Budučy ciełam čałaviek, ty staŭsia aniołam, bo tvaje vusny, jak Serafina, prasłaŭlajuć Boha dy aśviačajuć uvieś śviet vieraj. Prymi i mianie, katory prypadaju da ciabie ź miłaściaj

i vieraj, dy stań mnie vučycielam i aśvietnikam". Zachopleny miłaściaj da śv. Gregora, jon chacieŭ datasavać da jaho usio svajo žyćcio. U tym časie, kali śviet, praz pryhožych dziaŭčataŭ, vabiŭ jaho da lohkaha žyćcia, jakoje uśmiechałasia jamu, jak bahatamu paniču, jon zažadaŭ i pastanaviŭ „stacca aniołam, svaimi vusnami prasłaŭlać Boha, dy aśviečyvać śviet navučańniem praŭdzivaj viery". Heta jon budzie rabić pastajanna i nie pachistna da apošniaha udaru svajho śviatoha serca.

Jaki prajaŭlaŭsia duch u maładym Konstantym, možna paznać taksama ź jaho pryhody iz sokałam. Zvykam tahdyšnich bahatych dziaciej, Konstanty mieŭ svajho sokała, z katorym časta chadziŭ na palavańnie. Kali adnaho dnia jon vyjšaŭ na pole i vypuściŭ svajho sokała, uźniaŭsia vieciar i zanios ptušku u nieviadomaje miesca. Konstanty ad hetaha tak zasmuciŭsia, što dva dni ničoha nia jeŭ. Paśla pačaŭ razvažać: „voś takoje heta žyćcio, što zamiest uciechi, prychodzie smutak... Z hetaha dnia pajdu inšaj ścieżkaj, charašejšaj ad pieršaj, a u žyćciovaj mituśni nie straču svaich dzion". Hety prypadak iz sokałam vielmi cikavy, jon pakazavaje Konstanta jak nia budniaha junaka. Pa hetym palavańniu Konstanty raźvitaŭsia iz śvietam i jahonymi uciechami, a addajecca biez abmiežavańnia spravam taho vyššaha śvietu, ab jakim kazaŭ sam Chrystus: „Najpierš šukajcie Božaha Haspadarstva i jahonaj spraviedlivaści, a usio inšaje dadasca vam" (Mat. 6, 33). — Z žyćciom Konstanta u Tessalonikach možna źviazać jašče adnu reč, a heta — jaho dumku ab apostolskaj pracy miž słavianami. U Tessalonikach była vialikaja śviatynia śv. Dzimitra, katoraha tessalaničanie uvažali za mocnaha niabiesnaha zastupnika, katory nia tolki baraniŭ miesta ad napadaŭ słavianaŭ, ale i navaročavaŭ ich na chryścijanskuju vieru. Pad upłyvam rožnych pierakazaŭ pra śv. Dzimitra tessalonickaha, dy čytańnie tvoraŭ śv. Gregora Bohasłova, mahło zradzicca u dušy pabožnaha junaka žadańnie paśviacić siabie apostolskaj pracy nad navaročavańniem słavianaŭ da Chrystusovaj viery.

Dumka ahałašać słavianam Chrystusovaj viery mahła naradzicca u pabožnym sercu junaka pry častym spatkańniu iz słavianami, katorych šmat žyło u Tessalonikach: adny ź ich byli słuhami u grekaŭ, a druhija pryvozili u miesta pradavać płady svajej pracy. Konstanty vidzieŭ, što słavianie byli panižanyja, biednyja, ciomnyja i nie znali Chrystusovaj viery. Žal jamu było ich i zradziłasia u jaho dumka pracavać miž imi. Staŭ vučycca słavianskaj movy dy razpytyvacca ab ich viery, zvyčajach i kraju.

(Dalej budzie)

Ci usim viedama, što kureńnie skaračaje žyćcio?

U Amerycy pakazaŭsia vielmi cikavy „booklet" (knižačka) pad nazovam "Fact and Number of Cancer" (Fakty i Llčby raka). U hetaj knižaccy Navukovaje Tavarystva nad chvarobaj raka padaje praz svaich specyjalistaŭ statystyku. U hodzie 1961 na raka lohkich, kurcoŭ papiarosaŭ, pamre 37,000 amerykancaŭ, a u hetym liku 5,000 žančynaŭ.

Najbolej chto chvareje na serca

Indyjcy na sercy nie chvarejuć, a Negry i žoŭtaj rasy vielmi mała. Hetaja chvaroba pieraśledavaje tolki biełych, a pieradusim lekaroŭ. Pry abservacyi novajorskaha kardjologa Plotza, najčaściej chvarejuć na sercy chirurgi i ginekolohi. Angielska-Statystyčna-danyja, śćvierdzili zhon mužčynaŭ u hadoch 45-46, što piaty lekar pamior na chvarobu serca. Apрača lekaraŭ, časta chvarejuć kiraŭniki rožnych mašynaŭ. Prypisavajecca pryčyna chvaroby serca: stałaje siedžańnie i nahłymi niepradvidžanymi ustrosami, psychična-pieradarvańniami.

Mechaničnaja karova

Angielskaja Firma Glues and Chemical L.T.D. dała svajmu aparatu extrahujučamu raślinnaje białko nazovu „Mechaničnaj karovaj". Aparat vykarystovyvaje materjał raślinny u 95 pracentaŭ tady, kali vykarystovyvańnie materjału praz karovu nie pieravyžšaje 14 pracentaŭ. Šmat krainaŭ zacikaviłasia takim aparatam i chočuć nabyć licencyju. Košt pradukcyi białka tym aparatam vielmi nizki.

Demokracyi. U času vajny zyjšlisia achvicery amerykanski z savieckim i pačali havaryć ab demokracyi. Amerykanski kazaŭ, što u nas takaja volnaść, što kožny moža navat na placu łajać prezydenta. A u vas heta možna? Ci možna publična łajać Stalina? U nas taksama možna, ale zdureŭšym.

Na „Siaŭbit" atrymana: ad Rev. Jonas Ruokis, Daktary: N. N. i M. Smorstok, Spadary: K. Zychar, A. A., J. H., P. Drazdoŭski pa 5 dal. Spad. Nat. Orsa 3 dal. Sp. Symon Dudarevič 2 dal. X. F. Č. 100 dal. Usim ščyry dziakuj.

Printed in U.S.A. — "LUNA" Printing Co., 77 St. Marks Pl., New York